

Živko Sekulić

**REZULTATI OSJEČKE BRIGADE NOVH U MEĐUBRIGADNOM BORBENOM
TAKMIČENJU 1944. GODINE, ISKAZANI NA RANG LISTI
12. UDARNE DIVIZIJE NOVJ**

U vrijeme dok su jedinice NOV i POJ, nakon uspješno izvojevanih borbi s okupatorskim i kvislinškim snagama, u četvrtoj godini NOR-a postizale nove pobjede širom zemlje, u Slavoniji je 1. marta 1944. godine osnovana još jedna nova brigada NOVJ. Riječ je o Osječkoj brigadi NOVH.

Brigada je formirana u selu Slobodna Vlast u okolini Đakova. Događaj se odigrao u vrijeme, kad je neprijateljski propagandni aparat kulminirao neistinom. Objavljivano je da su Titove divizije razbijene u Bosni i Crnoj Gori, da se osipaju partizanski redovi u Hrvatskoj itd. Međutim, osnivanje ove brigade, osme po redu u Slavoniji, govorilo je suprotno. To je zapravo najočitiije dokazivalo postojanje visokog stepena popularnosti i masovnosti NOB-e i revolucije u Hrvatskoj i Jugoslaviji. Istovremeno je potvrđivalo političko raspoloženje i opredjeljenje progresivnih snaga u Slavoniji.

Masovno prilaženje naroda Slavonije NOP-u, osobito omladine i stupanje domobranskih jedinica na stranu NOVJ, omogućili su stalnu popunu postojećih i formiranje novih jedinica, brigada i divizija: Osječka brigada, Virovitička, 4. brigada 12. udarne divizije (2. brodska), Brigada narodne zaštite, 40. divizija itd.¹

Inače, na dan formiranja, 1. III 1944. godine, Osječka brigada je imala tri bataljona:

Prvi, kojeg su sačinjavali borci bivšeg Protivčetničkog bataljona 6. korpusa NOV Hrvatske.

Prije ulaska u sastav Osječke brigade, ovaj bataljon je djelovao u Posavini sprečavajući četničku infiltraciju iz Bosne.

Drugi, izdvojen iz Diljskog NOP odreda.

Treći, sastavljen od boraca Požeškog partizanskog odreda.

Četvrti bataljon nije postojao u Osječkoj brigadi sve do 20. VIII 1944. godine. Tada je osnovan od pridošlih boraca iz prethodna tri bataljona.

Na svom borbenom putu od Slobodne Vlasti, krećući se po Slavoniji, Baranji i Podravini, odlazeći u Mađarsku, Sloveniju i na austrijsku granicu 1945. godine, potom vrativši se nakon oslobođenja u Vojvodinu da bi nasta-

vila mirnodopski život, Osječka brigada je dostojno predstavljala narod Slavonije. Rukovodeći kadar ove jedinice, izrastao iz revolucije, saživio se s njome, savjesno je izvršavao naređenja, te djelovao samoinicijativno kad su to zahtijevali interesi borbe i pobjede. Sve su to razlozi da se ova slavonska jedinica NOVH svrstala među najbolje brigade NOVJ u Hrvatskoj.

U vrijeme o kojem govorimo, Osječka brigada je zajedno s 12. proleterskom (slavonskom) brigadom, Čehoslovačkom brigadom »Jan Žižka« i 4. brigadom (2. brodska) sačinjavala formacijski sastav 12. udarne divizije NOVJ. Ova je pak, zajedno sa 28. i 40. divizijom NOVH ulazila u sastav 6. korpusa NOVJ.

Početni koraci na borbenom putu Osječke brigade bili su kao i kod ostalih brigada teški i na svojevrsan način zanimljivi. Kod nje, skoro čitav borački i komandni kadar dolazi iz više jedinica, pretežno iz partizanskih odreda. Borci su odatle donijeli dragocjeno borbeno iskustvo koje će koristiti u novoj sredini. Međutim, nedostajalo im je iskustvo u smislu privikavanja poretku s kojim će se susresti u mobilnoj jedinici kao što je brigada. Pa ipak, i ova će poteškoća biti savladana.

Prvu svoju akciju, Osječka brigada je izvela početkom marta 1944. godine, minirajući željezničku prugu Slavonski Brod—Vinkovci. Desetak dana kasnije, ona se ponovno susreće s neprijateljskom kolonom kod sela Trnjana. Djelomični uspjeh u ovoj akciji, upućivao je na potrebu da se kasniji poduhvati studioznije pripreme.

Prvi veći ratni plijen, Osječka brigada je dobila koncem marta 1944. godine. Tada je izvršila uspješan napad na njemačko-ustaški vojni transport kod sela Sapci.²

Nakon ove akcije slijedile su ostale, a ime Osječke brigade NOVH postaje sve poznatije neprijateljima širom Slavonije.

ODLUKA O TROMJESEČNOM MEĐUBRIGADNOM TAKMIČENJU
U 12. UDARNOJ DIVIZIJI NOVJ U HRVATSKOJ
(15. VI DO 10. IX 1944. GODINE)

Kako je došlo do ideje o međubrigadnom takmičenju u Slavoniji?

Takmičenja između partizanskih jedinica tokom NOR-a nisu bila novost. Ne samo u Slavoniji i Hrvatskoj, ona su poznata i u ostalim krajevima Jugoslavije (Srbija, Makedonija, Slovenija itd.). Istina, takmičenje samo po sebi nije bilo cilj i svrha NOB-e u našoj zemlji. Ono je došlo kao sastavni dio sveukupne aktivnosti narodno oslobodilačke vojske čiji je krajnji cilj bio istjerivanje okupatora i oslobođenje zemlje, a nakon toga uspostavljanje pravednijeg društvenog poretka. Dešavalo se na hiljade puta u toku revolucije, da su partizanski borci jurišali na bunkere, oslobađali sela i gradove, kad službeno nisu imali takmaca. Zapravo, moglo bi se slobodno reći, da su im u svakodnevnoj četverogodišnjoj borbi bili takmaci znani i neznani pojedinci, manje ili veće jedinice NOVJ, sastavljene često od slabije naoružanih, ali od karakterno i moralno jakih ličnosti. Zahvaljujući ovom preimućstvu, uspjeh se postizao nad superiornijim protivnikom, često u vojnički nemogućim uvjetima.

Svaki je partizanski borac (bilo da je pripadao četi, odredu ili brigadi) politički bio svjestan ciljeva narodnooslobodilačkog rata i revolucije u našoj zemlji. Stupajući dobrovoljno u redove NOV i POJ on je znao, da mu jedino pobjeda nad okupatorom i domaćim slugama može garantirati sretniji život u novim socijalnim uslovima. Stoga je on borbi za takve ideale podredio sve. Tih stremljenja su bili svjesni borci i starješine 12. udarne divizije NOV Hrvatske kad su jednodušno prihvatili ideju o međubrigadnom takmičenju, 15. juna 1944. godine. Želeći da zajedničkoj stvari dadu što veći svoj doprinos, takmičenje su prihvatili i pripadnici Osječke brigade NOVJ u Slavoniji.

Naime, 12. udarna divizija je početkom juna 1944. boravila na području Đakovštine. Rukovodioci Štaba su upravo razrađivali planove o predstojećim akcijama brigada. Trenutno su razmišljali o napadu na neprijateljsko uporište u Podgoraču. Tih dana ih je upravo zatekla obavijest iz Glavnog štaba NOV i POH kojim se pozivaju na tromjesečno, međubrigadno takmičenje za najbolju brigadu i korpus u Hrvatskoj. U objašnjenju je rečeno, da će se pobjedničke jedinice u takmičenju proglasiti udarnim i nagraditi prijelaznom zastavom.

U Štabu 12. udarne divizije NOVH nije bilo dvoumljenja. Dapače, zaključeno je da se ulože krajnji naponi kako bi brigade iz ove divizije postale najbolje, a samim tim i dobitnici gornjeg priznanja. Nakon savjetovanja s komandantima i komesarima brigada, dogovoreno je da se borcima i starješinama 28. divizije NOVH uputi poziv na tromjesečno takmičenje. Vrijedi napomenuti da su ovi jednoglasno prihvatili ponudu. Parola s kojom su se služili jedni i drugi bila je, koja će divizija učiniti više za pobjedu 6. korpusa? U 12. i 28. udarnoj diviziji nisu sakrivali zadovoljstvo. Posljednji su bili posebno radosni što ih je zapalo da se takmiče s jednom od najboljih divizija NOVJ u Slavoniji. Brigade i divizije su se takmičile u više disciplina, na primjer: Tko će više izbaciti iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira, zaplijeniti naoružanja i opreme, ispisati parola i plakata, izdati džepnih i zidnih novina, održati političkih i kulturno zabavnih programa, imati najbolj sanitet u brigadi itd.

Cijela je akcija u momentu nakon prihvatanja odluke, ličila na takmičenje pojedinca s pojedincom, u namjeri da se prikupi što više poena koji će odlučiti ishod natjecanja. Sve su brigade iz 12. udarne divizije NOVJ u Slavoniji, polovinom juna 1944. godine krenule na realizaciju postavljenih zadataka. Za prvih petnaest dana takmičenja, bilans je bio daleko veći nego što se očekivao. Razbijeno je nekoliko neprijateljskih jedinica i oslobođeno više mjesta. Čitavim su Diljem odjekivali rafali iz strojnica slavonskih partizana.

Za to vrijeme, Osječka brigada je imala dva veća borbena okršaja. Jedan sa ustašama i gestapovcima u selu Bračevci kod Podgorača. Drugi, sa ustašama i čerkezima u blizini Ruševa na padinama Dilja. U oba slučaja, razbijen od boraca ove brigade, neprijatelj se panično povlačio ostavljajući za sobom komoru.

12. VII 1944. godine partizani i narod Slavonije započinj u čuvenu akciju na slobodnoj i poluoslobođenoj teritoriji poznatu pod imenom, partizanska žetva. U ovoj su akciji sudjelovali svi odredi, sve brigade i divizije NOVH. Osječka brigada je i ovdje uspješno obavila svoje zaduženje. Ona sudjeluje u žetvi i vršidbi od prvog do posljednjeg dana. Nakon toga angažirana je u akciji prebacivanja slavonskog žita preko rijeke Save na teritoriju Banijskog

partizanskog odreda. Odavde je žito dalje otpremeno za potrebe postradalih krajeva Hrvatske. I ostali borci slavonskih partizanskih jedinica su imali uspjeha u ovom ekonomsko vojnom poduhvatu. Svi su oni bili svjesni, da jedan kilogram žita ili brašna (oduzet iz ruku neprijatelja), znači dan više u prehrani nekoliko boraca u brigadi, ili pak jedne porodice koja je ostala bez ognjišta i hranioca. Svima je bilo jasno, da se bore i natječu za veći uspjeh svoje jedinice, za nanošenje osjetljivog udara fašističko-kvislinškom poretku, za ljepše koje dolazi sutra itd.

Želeći da dođe do prvih tekmičarskih rezultata, Štab 12. udarne divizije NOVH je unutar tromjesečnog roka saopćavao povremene uspjehe svojih brigada. Često su to bili rezultati jednonedjeljnog ili petnaestodnevnog natjecanja. Tako su postupali i u ostalim divizijama 6. korpusa NOVJ.

Takmičenja u intervalu od 1. do 15. VIII 1944. godine, pa i ona u kasnijim i prijašnjim vremenskim razmacima, bila su raznolika i sadržajna. Podsjetimo da je Štab 28. udarne divizije NOVH (jedinica koja se takmičila s 12. udarnom divizijom u Slavoniji) pod brojem 188 od 9. VI 1944. dostavio Upute³ za pojedine tačke natjecanja cjelokupnom brigadnom i divizijskom sanitetu. Slične je mjere poduzeo sanitet 12. udarne divizije NOVH u toku jula 1944. godine. Sve nam to govori u prilog činjenice, da međubrigadna borbeno takmičenja u Slavoniji nisu imala isključivo taktičko operativni karakter. Tu je uporedo sa borbom realiziran široki dijapazon političkih, kulturno-prosvjetnih i odgojnih zadataka od strane boraca. Dakle, provođenjem samog takmičenja ostvarivani su višestruki zahtjevi, zbog što uspješnijeg vođenja NOB-e i revolucije pod specifičnim uslovima u našoj zemlji.

REZULTATI MEĐUBRIGADNOG TAKMIČENJA ZA PERIOD OD 1. DO 15. VIII 1944. GODINE

Dolje prikazani podaci nam govore, da su tri brigade iz sastava 12. udarne divizije NOVJ (Osječka brigada, 12. proleterska i Čehoslovačka brigada »Jan Žižka«) u toku petnaestodnevnog takmičenja postigle velike uspjehe.

a) Osječka brigada:⁴

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	307
Zaplijenjeno:	
pušaka	76
mitraljeza	11
šmajsera	9
pištolja	5
ručnih bombi	76
radiostanica	1
puščanih metaka	23.500

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Održano:	
usmenih novina	7
mitinga s narodom	6
kulturno prosvjetnih priredbi	5
sastanaka s kulturno prosvjetnim odborima	36
sastanaka s vodovima, četama i bataljonima	133
Izdano:	
džepnih novina	11
zidnih novina	7

b) 12. proleterska (slavonska) brigada:⁵

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	189
Zaplijenjeno:	
pušaka	5
puščanih metaka	13.000
Oštećeno:	
tenkova	1
Izdano:	
džepnih novina	12
zidnih novina	6
Održano:	
usmenih novina	6
mitinga s narodom	5
kulturno prosvjetnih priredbi	2
sastanaka s kulturnoprosvjetnim odborima	11
sastanaka s četama, vodovima i bataljonima	81

c) Čehoslovačka brigada »Jan Žižka«:⁶

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	145
Zaplijenjeno:	
puškmitraljeza	6
pušaka	40
pištolja	4
lakih bacača	2
šmajsera	8
puščanih metaka	24.000
mina za lake bacače	80

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izdano:	
četnih džepnih novina	6
bataljonskih džepnih novina	2
Održano:	
kulturno prosvjetnih priredbi	3
mitinga s narodom	4
četnih, vodnih i bataljonskih sastanaka	24

Usporedivši takmičarske rezultate za sve tri brigade, zaključujemo, da je Osječka brigada za petnaest dana takmičenja (1. do 15. VIII 1944.) zauzela vodeće mjesto u 12. udarnoj diviziji NOVJ. Ona je prednjačila nad ostalim brigadama:

- po broju izbačenih iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira,
- po količini zaplijenjenog oružja, municije i opreme,
- u održanim sastancima s vodovima, četama i bataljonima,
- u održanim sastancima sa kulturno prosvjetnim odborima,
- po organiziranim mitinzima s narodom itd.

Sve ovo i kasniji uspjesi, bili su razlog da je Komanda 6. korpusa NOVJ, na prijedlog Staba 12. udarne divizije NOVH donijela odluku, 25. IX 1944. godine da se Osječka brigada proglasi udarnom.

Međubrigadno takmičenje nastavljeno je druge polovine augusta i početkom septembra 1944. godine. Zbog vanredno uspjele akcije na neprijateljsko uporište u Badljevini,⁷ zbog visokih takmičarskih rezultata u minulom razdoblju, Osječkoj brigadi je dodijeljena prijelazna zastava. U natjecateljskom intervalu koji je tekao, ona se takmičila sa 12. proleterskom (slavonskom) brigadom, koja se trudila da povrati navedeno priznanje. Obadvije su brigade sljedećih dana zajednički napadale Grubišno Polje. Povremeno su dolazile u kontakt s neprijateljskim posadama iz Hercegovca. Neprijatelj je nastojao da razbije njihove položaje. Svoje namjere je nekoliko puta obnavljao uz pomoć tenkova i artiljerije. Posljednji je pokušaj platio gubitkom dvadesetak vojnika i nakon toga odustao od zamišljenog cilja.

Smrt komandanta 12. udarne divizije NOVJ, potpukovnika Nikole Demonje

Dok je Osječka brigada NOVH, zauzeta likvidiranjem neprijateljskih uporišta u Garčinu, Perkovcima i Vrpolju, te rušenjem utvrđenja (armirani bunker uz željezničku prugu), dotle su bataljoni 12. proleterske brigade činili posljednje pripreme za napad na Slavonsku Požegu. Kad je glavnina boraca uspješno prodrla u grad, slomivši neprijateljski otpor i kad je protivnik držao svega dvije kasarne, smrtno je ranjen komandant Divizije, Nikola Demonja. Gubitak ove značajne ličnosti, za 12. udarnu diviziju NOVH značilo je mnogo. Od banijskog partizana 1941. godine, proletera, komandira voda i čete 1942. godine do komandanta brigade 1943. i divizije 1944. u Slavoniji, Demonja je prošao veliki borbeni put. Smrt ga je zadesila u trenutku kad

su se divizije i korpusi NOVJ pripremali za odlučni juriš na glavni grad Jugoslavije — Beograd. Poginuo je na dužnosti komandanta Dvanaeste divizije u Slavonskoj Požegi jurišajući herojski ispred svojih boraca.⁸

Tuga boraca i naroda Slavonije za izgubljenim ratnim komandantom i herojem Nikolom Demonjom sadržana je u pjesmi:

»Druže Niko, na pragu slobode — mi ostašmo ti u zemlju ode!«

Međutim, Demonjina smrt nije obeshrabrila borce i starješine njegove divizije. Dapače, želja za osvetom svoga komandanta, svima je ulijevala nove životne sokove, koji su ih pothranjivali i inspirirali da istraju do kraja. I doista, tromjesečno natjecanje je završeno 10. septembra 1944. godine. Iz izvještaja⁹ Štaba 12. udarne divizije od 17. IX 1944. koji je potpisan od strane v. d. komandanta, potpukovnika Milana Stanivukovića i politkomesara, potpukovnika Otmara Kreačića, najbolje je vidljivo, s kolikom je vojno političkom zrelošću i voljom dovršeno Demonjino djelo.

KONAČNI REZULTATI TROMJESEČNOG MEĐUBRIGADNOG TAKMIČENJA ZA OSVOJENO PRVO I DRUGO MJESTO U 12. UDARNOJ DIVIZIJI

a) 12. proleterska (slavonska) brigada:¹⁰

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	2.295
Zaplijenjeno:	
teških bacača	7
teških topova	4
lakih bacača	8
teških i lakih puškomitraljeza	67
šmajsera	33
pušaka	1.100
metaka za puške i mitraljeze	445.000
ručnih bombi	721
mine za teške bacače i topovske granate	4.500
ispravnih automobila	2
ratnog materijala (kola)	100
Uništeno:	
neprijateljskih mitraljeza	11
borbenih kola	5

b) Osječka brigada:¹¹

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	1.617
Zaplijenjeno:	
teških bacača	3
topova	4

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
lakih bacača	2
teških, lakih, puškomitraljeza i šaraca	44
šmajsera	70
pušaka	430
metaka za puške i mitraljeze	221.000
ručnih bombi	377
mina za teške bacače i topovskih granata	3.122
ispravnih automobila	2
ratnog materijala (kola)	900
Uništeno:	
neprijateljskih mitraljeza	12

Iz analize navedenih pokazatelja, evidentno je da je 12. proleterska uvjerljivo pobijedila svog takmaca, Osječku brigadu. Posljednja je završetkom takmičenja osvojila drugo mjesto u diviziji.

Osječka brigada je jedino prednjačila u broju zaplijenjenih šmajsera (37) i ratnog materijala (oko 800 kola). Ovom se broju može pridružiti jedan uništen neprijateljski mitraljez. S druge strane, obadvije su brigade zaplijenile po dva ispravna automobila.

Pri analizi srazmjerno manjeg uspjeha Osječke brigade, potrebno je imati na umu neke momente koji su neminovno usloveli da joj takmičarski rezultati budu znatno manji. Prvo, po svemu sudeći 12. proleterska (slavonska) brigada je tokom ovog takmičenja imala nešto više ratne sreće. Dakle, faktor koji nije za potcijeniti u uslovima, kad se dvije ili više brigada takmiče na borbenom planu, koja će od njih osvojiti prvo mjesto. Drugo, slabiji rezultati Osječke brigade djelimično rezultiraju iz manjeg iskustva boraca i starješina u brigadnom sastavu. Podsjetimo se da je ova brigada formirana svega tri mjeseca prije početka takmičenja. I najzad, Osječka brigada je za cijelo takmičarsko razdoblje (15. VI do 10. IX 1944.) bila sastavljena od tri bataljona. Suprotno tome, 12. proleterska je imala četiri.

Djelujući samostalno i često zajedno sa 12. proleterskom, Osječka brigada je u vrijeme tromjesečnog takmičenja uspjela likvidirati nekoliko neprijateljskih garnizona (Grubišno Polje, Badljevina, Perkovci, Vrpolje, Podgorač i dr.). Sva su ta mjesta osvojena i formirani u njima organi narodne vlasti. Zatim je onespobljeno desetina kilometara željezničke pruge u Slavoniji i Podravini, porušena neprijateljska utvrđenja u bunkerima itd.

Za vrijeme tromjesečnih takmičarskih borbi širom Slavonije, brigade 12. udarne divizije NOVJ su uništile ili došle u posjed slijedećih ratnih trofeja:¹²

Naziv trofeja	Broj
Zaplijenjeno:	
topova	8
teških bacača	13

Naziv trofeja	Broj
lakih bacača	12
teških mitraljeza	41
šaraca	17
puškomitraljeza i mitraljeza	79
šmajsera	129
pušaka	1.704
radiostanica	5
metaka	697.000
ručnih bombi	1.184
mina za lake bacače	1.350
mina za teške bacače	3.253
topovskih granata	4.420
pištolja	141
bicikla	50
poljskih kuhinja	8
telefona	50
ispravnih automobila	4
bornih kola	7
novaca (kune)	5,160.000
Uništeno:	
metaka	600.000
topovskih granata	8.400
skladišta benzina	5
njemačka radiostanica za Balkan	1

Kada bismo navedenim podacima još pribrojili rezultate uspjeha Čehoslovačke i 4. brigade (u pogledu brojnog stanja zarobljenih i izbačenih iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira), cijela bi se ova stavka uvećala, pa bi na koncu imali ovo stanje:

a) izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	3.148
b) zarobljeno gestapovaca, ustaša i domobrana	1.531

Ukupno izbačeno iz stroja i onesposobljeno:¹³ 4.679

Budući su se našle na prvom i drugom mjestu takmičarske rang liste, Štab 12. udarne divizije NOVH donosi odluku, 15. IX 1944. godine, da pohvali borački i starješinski kadar 12. proleterske (slavonske) i Osječke brigade:

1) zbog hrabrosti, požrtvovanja i odlučnosti u tromjesečnim borbama i ostalim akcijama koje su trajale od 15. juna do 10. septembra 1944. godine.

2) zbog uspješne i brze likvidacije neprijateljskih uporišta u Podgoraču, Grubišnom Polju, Badljevini, Perkovcima, Vrpolju i dr.

3) za evidentne uspjehe u borbama s neprijateljem u okolini Đakova, na Dilju, Slavonskoj Požegi, Daruvaru, Siraču, okolina Pakraca itd.

4) zbog toga što su ove dvije brigade donijele najviše bodova za vrijeme takmičenja, što je doprinijelo da se 12. udarna divizija i 6. korpus proglaše za najbolje jedinice NOV u Hrvatskoj.

Od jedinica unutar brigada, za primjer je uzeta Jurišna četa Osječke brigade koja se istakla u rušenju bunkera za osiguranje željezničke pruge Zagreb—Beograd. U pohvali se kod svih takmičarskih jedinica poimenično spominju borci, komandiri, komandanti i politkomesari koji su se istakli u radu i borbi za vrijeme tromjesečnog natjecanja.

**DRUGA ETAPA MEĐUBRIGADNOG TAKMIČENJA
(DVOMJESEČNO NATJECANJE OD 1. XI DO 31. XII 1944. GODINE)**

Nakon što su sumirani rezultati prethodnog takmičenja, te ukazano na njegove propuste i pozitivna iskustva, prišlo se razradi plana o ponovnom borbenom natjecanju brigada NOVH u Slavoniji. Inicijativa je opet došla u najodgovornijeg mjesta, iz Glavnog štaba NOV i POH. Treba istaći da su je svesrdno prihvatili borci i rukovodioci 6. korpusa NOVJ čije su se brigade i divizije natjecale u ljetnom periodu 1944. godine.

Vrijeme trajanja ovog takmičenja je bilo nešto kraće. Trajalo je svega dva mjeseca. Vojno politička situacija u Jugoslaviji i na ostalim bojištima s fašističkim snagama u svijetu (za vrijeme ovog takmičenja) bila je povoljna. Savezničke su armije stupile na neprijateljske teritorije u više regiona. Ovdje se misli i na teritorije naroda i zemalja koje su u svom naletu porobili njemački i italijanski fašisti i japanski militaristi. Zapravo, dolazak savezničke vojske u njihovu zemlju, za njih je značio oslobođenje. Od evropskih naroda za ovo su primjer, Italijani, Čehoslovaci, Rumunji, Bugari i Finci. U takvim okolnostima Hitlera su napustili: Antonesku, Horti, Boris, Tisa i dr. Među prvima je nestalo fireru najdražeg, Benita Musolinija.

U našoj zemlji je druge polovine 1944. godine bilo još nekoliko novih partizanskih odreda, brigada, divizija i korpusa. Oslobođeno je mnogo sela i gradova, među kojima je bio i glavni grad — Beograd. U odnosu na stanje iz ljetnog perioda natjecanja, slobodni teritorij je bio višestruko uvećan.

Dodajmo ovom i činjenicu, da je drugo takmičenje slavonskih partizana započelo u momentu kad je NKOJ-e na čelu s drugom Titom krenuo u borbu na diplomatskom planu za potpuno priznanje nove Jugoslavije. Posljedica ovih nastojanja bila je dezorijentacija i panika u emigrantskim krugovima dinastije Karađorđevića i vlade kraljevine Jugoslavije u Londonu.

Inače, za Slavoniju je u tom razdoblju bilo značajno aktivno djelovanje jedinica NOVJ. Bilo je to i zbog toga, jer su njemačke snage na jugoistoku, pogotovo na Balkanur planirale da se u kritičnom trenutku neometano povuku u pravcu granica rajha. Stoga je od osnivanja srijemskog fronta, u jesen 1944. godine, ugrožavanje željezničke komunikacije Zagreb—Beograd i uznemiravanje neprijateljskih garnizona u istočnom dijelu Hrvatske predstavljao prvo-razredni zadatak jedinica NOVJ u Slavoniji. Zato je odluka o ponovnom međubrigadnom borbenom takmičenju imala veliki značaj.

Kako je već rečeno, novo takmičarsko razdoblje je trajalo dva mjeseca (1 novembar do 31. decembar 1944. godine). Međutim, borbeni i ostali uspjesi takmičarskih jedinica su se povremeno zbrajali i objavljivali prije krajnjeg roka natjecanja. Bili su potom publicirani u raznim glasilima: »Novine XII udarne divizije NOVJ«, »VI korpusu«, »Biltenu takmičenja partizanskih brigada« i sl.

Treba napomenuti, da je kod boraca i naroda vladalo veliko zanimanje za ishod druge etape takmičenja. Pobjednici iz ljetnog perioda natjecanja željeli su ponoviti uspjeh. Oni koji su u minulom natjecanju bili blizu vrha, očekivali su da u obnovljenoj utakmici postanu prvaci. Dakle, u svim brigadama i divizijama 6. korpusa NOVH je vladala opća takmičarska atmosfera.

Za proteklo vrijeme do početka novog međubrigadnog natjecanja, Osječka udarna brigada je stekla ogromno borbeno iskustvo. Zbog uspjeha u prethodnom i međutakmičarskom intervalu, proglašena je udarnom brigadom.

Pored toga, ona je nekoliko puta osvajala prijelaznu zastavu.¹⁴ Na dan 17. XI 1944. rukovodeći su joj kadar sačinjavale slijedeće ličnosti:¹⁵

a) Štab brigade:	
komandant:	Babac Milivoj — Obilić
politički komesar:	Malić Antun — Broco
zamjenik političkog komesara:	Sertić Franjo
načelnik Štaba brigade:	Davila Juraj
b) Štab 1. bataljona:	
komandant:	Kljajić Mirko
politički komesar:	Vujanić Lazo
zamjenik političkog komesara:	Vedriš Franjo
c) Štab 2. bataljona:	
komandant:	Golub Đuro
politički komesar:	Kojdinović Pero
zamjenik političkog komesara:	Nikolić Stevo
d) Štab 3. bataljona:	
komandant:	Jašarević Bešlo
politički komesar:	Lukić Boško
zamjenik političkog komesara:	Karakaš Franjo
e) Štab 4. bataljona:	
komandant:	Pecina Dragutin
politički komesar:	Pintarić Antun
zamjenik političkog komesara:	Vujić Blagoje

U pogledu naoružanja i opreme, Osječka udarna brigada se ubrajala u red bolje opremljenih jedinica NOVH u Slavoniji. Okolnost da je u formacijskom pogledu bila kompletirana i dobro naoružana, bilo je odlučujuće što joj je omogućilo da se upušta u borbu za neprijateljska utvrđenja branjena tenkovima i artiljerijom. Jedno od zloglasnih uporišta bile su Našice. U napadu na ovo mjesto, naročito su se istakli borci 3. bataljona. Ovaj bataljon je imao osjetne gubitke u ljudstvu. Slijedeći je veći borbeni okršaj u selu Piškorevci¹⁶ kod Đakova. Tu je nakon petnaestodnevne borbe razbijen bataljon gestapovaca.

Za vrijeme novog dvomjesečnog takmičenja, Osječka udarna brigada je išla uporedo s 12. proleterskom, prednjačila pred ovom u nekim momentima ili je pak slijedila za korak. Takmičarska aktivnost je kod svih brigada 12. udarne i 40. divizije bila vrlo raznolika. 28. udarna divizija je još tokom ljeta

napustila teritorij Slavonije. Stoga njene brigade nisu sudjelovale u jesenjskom natjecanju.

Treba napomenuti, da su međubrigadnim i međukorpusnim natjecanjem bile obuhvaćene i sve jedinice partizanskog saniteta. Potsjetimo da je sanitetska služba u Slavoniji četvrte godine NOR-a, bila dobro organizirana da je čak primala na liječenje i oporavak bolesnike i ranjenike iz ostalih dijelova Hrvatske. Njeni su zadaci u toku ovog natjecanja određeni aktom¹⁷ broj 631 Sanitetskog odsjeka 6. korpusa NOVH od 11. novembra 1944. godine. U njemu se govori o kompletiranju sanitetskih ekipa, počevši od četa, bataljona, brigada i divizija. Spominje se opremljenost sanitetskih institucija materijalom, govori se o moralno političkom profilu zdravstvenog osoblja, njegovom požrtvovanju, vojnom i stručnom obučenošću, radu na preventivnoj zaštiti, štednji materijala, redovnoj prehrani boraca i ranjenika itd.

Iz navedene konstatacije proizilazi zaključak, kako je u vrijeme provođenja međubrigadnog takmičenja, u jedinicama NOV-e došla do izražaja humanost, vojno politička zrelost i smisao za organizaciju.

**IZVJEŠTAJ O TAKMIČARSKIM REZULTATIMA ZA PRVIH ŠEST DANA
(9. DO 15. XI 1944. GODINE)**

a) Osječka udarna brigada:¹⁸

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	B r o j
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	219
Z a r o b l j e n o :	
neprijateljskih vojnika	4
teških mitraljeza	16
puškomitraljeza	3
pušaka	132
ručnih bombi	1.200
pištolja	18
konja	85
kola	58
metaka	6.000
N a p i s a n o :	
džepnih novina	8
zidnih novina	4
O d r Ź a n o :	
četnih sastanaka	50
bataljonskih sastanaka	6
usmenih novina	2
kulturno prosvjetnih priredbi	4

b) 12. proleterska (slavonska) brigada¹⁹:

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	75
Zarobljeno:	
teških mitraljeza	2
puškomitraljeza	23
pušaka	46
šmajsera	1
ručnih bombi	47
metaka	3.200
Napisano:	
džepnih novina	5
Održano:	
četnih sastanaka	17
bataljonskih sastanaka	4
usmenih novina	1

Upoređujući rezultate svih brigada 12. udarne divizije, konstatira se da je Osječka udarna brigada za šest dana natjecanja postigla veće uspjehe od 12. proleterske. Ta brigada je ovdje drugoplasirana. Uspjesi ostalih jedinica (Čehoslovačka brigada i 4. brodska) nisu citirani zbog ekonomičnosti prostora. Međutim, što se tiče njihovog brojčanog odnosa, prednost bi se mogla dati Čehoslovačkoj brigadi zbog razlike u dvije do tri stavke. Sve u svemu, posljednje dvije jedinice bi po obimu svojih akcija pripadale na treće i četvrto mjesto takmičarske rang liste. Njihov manji rezultat nije bio posljedica pasivnosti ili zamorenosti. Šest dana takmičenja je prilično kratak rok da bi se mogao davati takav sud za bilo koju jedinicu NOV Hrvatske koja se uključila od prvog dana u proces takmičenja. Za tako kratko vrijeme nekoj je brigadi bilo dovoljno jedna ozbiljna akcija, pa da stekne kvalifikacije pobjednika. Stoga je pravilo postupljeno od strane Štaba 12. udarne divizije i 6. korpusa, kad se raspravljalo o pobjedniku u takmičenju da su uzimani u obzir brojni faktori: dužina takmičenja, obim i karakter akcija, osvojeni trofeji, način realiziranja postavljenih zadataka, i sl.

Iz usporedbe šestodnevnog natjecanja (9. do 15. XI 1944.) primjećujemo daljnju tendenciju Osječke brigade da preuzme vodstvo u natjecanju. Ona je za ovaj period vodila u svim detaljima sadržaja i opsega takmičenja. 12. proleterska (slavonska) je jedina bila bogatija po ukupnom broju zarobljenih puškomitraljeza. Slijedeći osvojeni poeni u dvonedjeljnom takmičenju tokom novembra, davali su još više elana pripadnicima Osječke udarne brigade. U predstojećem razdoblju obadviije će brigade ulagati maksimum napora. Ambiciju da budu prvaci, imali su borci i rukovodioci 12. proleterske (slavonske) brigade. Uzevši u cjelini, takmičarska aktivnost u svim brigadama 6. korpusa NOVJ je u drugoj polovini novembra 1944. godine nastavljena još jačim intenzitetom.

Zbir takmičarskih rezultata za cijeli novembar 1944. godine govori, da je Osječka udarna brigada ponovo zauzela prvo mjesto na rang listi 12. udarne divizije.

Međutim, pošto su konačni rezultati, za cijeli dvomjesečni period odlučivali o brigadi pobjedniku, valjalo je takmičarsku bitku nastaviti i sljedećeg mjeseca. Naime, preostalo vrijeme od mjesec dana, davalo je šansu ostalim brigadama 6. korpusa NOVJ da nadmaše trenutnog pobjednika. Potencijalni kandidat za prvo mjesto, bila je 12. proleterska (slavonska) brigada. No, brigadni sastav Osječke udarne bio je svjestan činjenice, da nagrada pripada najboljima.

Zbog toga u decembarskom roku imamo bezbroj muževnih primjera borbenosti u svim brigadama. Sudeći po svemu, prva polovina ovog mjeseca bila je odlučujuća za takmičare. Brigade su nizale pobjede za pobjedom, osvajale trofeje, razbijale neprijateljske garnizone i sl. Uz ovo je zabilježen masovan priliv novih boraca u njihove redove. Cijela stvar će imati pozitivan efekat na kvalitet i karakter daljnjeg takmičenja.

TAKMIČARSKI REZULTATI ZA PERIOD OD 1. DO 15. XII 1944. GODINE

a) 12. proleterska (slavonska) brigada:²⁰

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	208
Zaplijenjeno:	
teških bacača	7
lakih bacača	4
mitraljeza	1
puškomitraljeza	14
šaraca	8
šmajsera	6
pušaka	130
pištolja	12
radiostanica	5
telefona	1
kabla u km	2
kamiona	19
trokolica	1
metaka	243.000
lakih mina	181
teških mina	1.410
ručnih bombi	2.050
granata	102
Zarobljeno:	
neprijateljskih oficira	3
neprijateljskih vojnika	35
Uništeno:	
kamiona	47
lakih automobila	3
motocikla	1
konja	2

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izdano:	
džepnih novina	36
zidnih novina	16
Održano:	
četnih sastanaka	102
bataljonskih sastanaka	3
usmenih novina	3
kulturno prosvjetnih priredbi	2

b) Osječka udarna brigada:²¹

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	162
Zarobljeno:	
neprijateljskih vojnika	3
lakih bacača	1
teških mitraljeza	4
Uništeno:	
šmajsera	2
pušaka	19
pištolja	2
radiostanica	1
metaka	4.800
lakih mina	22
ručnih bombi	18
teških mitraljeza	2
kamiona	8
tenkova	2
lokomotiva	1
metaka	2.000
Izdano:	
džepnih novina	22
zidnih novina	13
Održano:	
četnih sastanaka	41
bataljonskih sastanaka	6

c) Čehoslovačka brigada »Jan Žižka«:²²

Vrste ratnih trofeja i ostale aktivnosti	Broj
Izbačeno iz stroja neprijateljskih vojnika i oficira	157
Zarobljeno:	
neprijateljskih vojnika	5
teških bacača	2
lakih bacača	1
lakih mitraljeza	2
šaraca	3
šmajsera	1
pušaka	31
pištolja	6
radiostanica	1
kamiona	1
bicikla	1
konja	2
sedla za jahanje	2
metaka	17.100
lakih mina	15
teških mina	80
ručnih bombi	16
Uništeno:	
kamiona	2
tenkova	2
lakih automobila	1
trokolica	2
Izdano:	
džepnih novina	43
zidnih novina	26
Održano:	
četnih sastanaka	91
bataljonskih sastanaka	5
kulturno prosvjetnih priredbi	1

U ovom, četvrtom po redu iskazivanju takmičarskih rezultata od početka natjecanja, Osječka udarna i 12. proleterska brigada su po dva puta zauzimale prvo i drugo mjesto. U ovom predposljednjem proglašenju pobjednika (unutar takmičarskog roka), Osječka brigada se našla na drugom mjestu. Treće i četvrto mjesto pripalo je Čehoslovačkoj i 4. brigadi (2. brodska). Budući je 4. brigada bila na posljednjem mjestu, specifikacija napose njenih rezultata nije iskazana.

Komparirajući uspjeh u tabelama za tri brigade, uočavamo veliku prednost 12. proleterske. Ona je ubjedljivo vodila da se čak mogla naslućivati nje-na pobjeda. Međutim, kako je i dalje zapažena intenzivna aktivnost u svim brigadama, kako je Osječka udarna osvajala prvo mjesto ili u dva navrata bila na drugom, rizično je bilo davati prognozu. Stoga je jedino preostalo da se prati daljnji tok natjecanja i sačekaju konačni rezultati.

**Smrt komandanta 12. udarne divizije, pukovnika i narodnog heroja
Milana Stanivukovića, 17. XII 1944. godine**

Kad se posljednja etapa brigadnog natjecanja privodila kraju, 12. udarnu diviziju NOVH zadesio je još jedan gubitak. U borbi kod Levanjske varoši, smrtno je ranjen od mine komandant divizije, pukovnik Milan Stanivuković.

Ovo je ime poznato slavonskim partizanima i narodu od prvog dana ustanka. Povezavši se sa slavonskim komunistima, učestvovao je i rukovodio jednom od prvih diverzija izvedenih protiv okupatora u blizini Okučana. Od tada je pa do herojske pogibije, 1944. godine, rukovodio mnogim borbenim akcijama i jedinicama. U Slavoniji nije bilo kraja koji nije poznavao Milana Stanivukovića, legendarnog »oficira«. Bio je komandant 1. čete na Psunju, komandant odreda, načelnik štaba brigade Treće operativne zone i komandant 12. udarne divizije NOVJ.²³

Istovremeno je Osječka udarna brigada ostala bez hrabrog komandanta 1. bataljona, Mirka Kljajića. I jedan i drugi gubitak došli su na domak oslobođenja zemlje, pa je njihova smrt zbog toga pala teže.

Iz historije NOB-e poznato je da se naročito poklanjala pažnja čovjeku i borcu. Koliko je samo bilo dramatičnih bitaka u cilju spašavanja ranjenih i bolesnih drugova? Ranjen borac ili starješina, po svaku cijenu je iznošen s vatrene linije i otpreman na daljnji postupak. Na isti način se postupalo za slučaj pogibije. To se desilo i ovoga puta u Slavoniji. Partizani i narod su priredili dostojan oproštaj svojim komandantima. Sutradan su s oružjem u ruci pošli da dovrše svoju i njihovu zamisao. Na tom putu uspjeh im je bio plodonosan.

Okončanjem takmičenja, 31. XII 1944. godine prišlo se zbrajanju rezultata brigada i divizija. Postignuti su uspjesi pretvoreni u poene, napravljena rang lista i na koncu smo imali slijedeće stanje:²⁴

Naziv brigade	Pripadnost diviziji	Broj poena
— 12. proleterska (slavonska)	12. udarna NOVH	39.459
— Osječka udarna	” ” ”	33.900
— 18. slavonska udarna	40. divizija NOVH	22.337
— Virovitička brigada	” ” ”	13.043
— Čehoslovačka »Jan Žiška«	12. udarna NOVH	9.049

U k u p n o ostvareno: 188.588

Razlika u postignutih više 5.559 bodova, koliko je imala 12. proleterska (slavonska) brigada, odlučila je ishod takmičenja, a samim time i položaj brigade pobjednika na takmičarskoj listi. Osječka udarna brigada se nakon ovog takmičenja, po treći puta našla na drugom mjestu u rang listi 12. udarne divizije.

To je bio njen definitivni položaj po broju rezultata i bodova. Od cjelokupnog zbira poena, na divizije koje su sudjelovale u natjecanju otpada kako stoji u tabeli:²⁵

Naziv divizije	Broj brigade	Iznos poena
12. udarna	4	82.404
28. „	3
40. „	3	36.180
U k u p n o		188.588

Budući je imala više od dvostrukog broja osvojenih poena, 12. udarna divizija NOVH je proglašena najboljom divizijom u 6. korpusu NOVJ. Njenoj pobjedi je umnogome pridonijela Osječka udarna brigada, kroz svoje višemjesečno uspješno takmičenje. Posljednjih dana decembra 1944. godine Osječka brigada je vodila borbe u okolini Našica, Osijeka, Đakova i Valpova. Tadašnji su joj bili zadaci sastavni dio uloge 6. korpusa, koji je djelovao u pozadini srijemskog fronta, ometajući neprijatelja u daljnjoj koncentraciji i snabdjevanju jedinica.

Premda jedna od najmlađih jedinica NOVJ u Slavoniji, Osječka udarna brigada je od momenta formiranja do konca druge faze takmičenja, 31. XII 1944. godine postigla takve uspjehe da su joj mogle pozavidjeti i mnogeiskusnije jedinice.

Za šest mjeseci, koliko je trajalo takmičenje s jednom od najpoznatijih brigada u Slavoniji (12. proleterskom), ona je u dva maha zauzimala prvo i tri puta drugo mjesto. Dodajmo ovom i činjenicu, da je nekoliko puta uzastopno osvajala jedno od najdražih priznanja jedinicama NOV tokom rata — prijelaznu zastavu.

Konačno se plasirajući na drugo mjesto po svojim borbenim osobinama i uspjehu u ostalim aktivnostima, Osječka udarna brigada je upotpunosti dokazala opravdanost svoga postojanja. Saopćenjem takmičarskih rezultata, njeni su pripadnici s ponosom čestitali zasluženu pobjedu proleterima iz 12. slavonske brigade. I jedni i drugi su izrazili želju da se nastavi sa takmičenjem u 1945. godini.

Njihova zamisao nije bila predmet dugog čekanja. Kroz nekoliko dana, stupit će ponovo u akciju, zajedno sa ostalim brigadama NOVJ u cilju konačnog razbijanja posljednjih ostataka okupatorsko kvislinških jedinica u našoj zemlji. One će sudjelovati u njihovom protjerivanju na širokom prostoru od Slavonije do Austrije.

Uvažavajući činjenicu da su međubrigadna takmičenja u Slavoniji provedena 1944. godine za vrijeme NOB i revolucije, prirodno je što su na prvom mjestu isticani borbeni rezultati. Međutim, očito je da nisu zanemarivani i ostali vidovi takmičarske djelatnosti. Imajmo na umu, da je takmičarska aktivnost u drugom polugodištu 1944. godine bila veoma bogata u svim jedinicama NOVH, polazeći od realnosti da su naši borci — partizani bili nosioci oslobodilačke i kulturno prosvjetiteljske misije za vrijeme rata.

Imajući u vidu, da je skoro u svakoj jedinici NOV bio pretežan broj mladih ljudi, biti će jasnije, zašto je intenzivni politički rad bio sastavni dio življenja njihove svakidašnjice. Na hiljade boraca NOVJ koji su uzeli pušku u ruke i riješili da poginu ili izvojevaju slobodu, trebali su znati, šta revolucija traži osim borbe. Oni su to mogli postići kroz aktivan rad na formiranju sopstvene ličnosti (radna, prosvjetno kulturna, politička, humana i etička komponenta).

Nepotrebno je isticati, koliko su odgojnu funkciju odigrali četni i bataljonski sastanci u jedinici NOVJ. Na njima se do maksimuma razvijao samokritički duh kod boraca i starješina, analizirale slabosti i greške, te pohvaljivani pozitivni primjeri.

Radi jasnijeg i potpunijeg pregleda ostalih aktivnosti u toku takmičenja, zbirno ih prikazujemo za tri brigade (12. proleterska, Osječka udarna i Čehoslovačka brigada) u donjem tabelogramu:²⁶

Prosvjetno kulturne i političke aktivnosti	Naziv brigade		
	12. proleterska	Osječka udarna	Čehoslovačka
I z d a n o :			
džepnih novina	53	41	51
zidnih novina	22	24	26
O d r ž a n o :			
usmenih novina	10	9	—
mitinga s narodom	5	6	4
kulturno prosvjetnih priredbi	4	9	4
sastanaka s KPO	11	36	—
četnih sastanaka	119	91	91
bataljonskih sastanaka	88	145	29

Ako bismo navedenim podacima pribrojili uspjehe ostalih slavonskih jedinica NOVH za vrijeme takmičenja, tabela bi bila daleko veća.

Prikazu kulturno prosvjetne i političke aktivnosti, dodajmo rad Kazališta »Narodnog oslobođenja Slavonije«, brojne štamparije i štamparske tehnike, rad pojedinaca i ostalih institucija i društveno političkih organizacija na slobodnoj teritoriji, uvjeriti ćemo se da bitka nije vođena samo na bojnopolju. Ona je uporedo vođena s oružanom borbom protiv nepismenosti i zaostalosti, za viši kulturno politički i odgojni nivo boraca i naroda. Razlog da su tako visoki rezultati postignuti na svim područjima, zahvaliti je prije svega pravilnom kursu KPJ kao avangarde općenarodnog ustanka i revolucije u Jugoslaviji.

BILJEŠKE

- ¹ Ivan Mišković, Pregled NOR u Slavoniji, str. 173. Izdanje Historijskog instituta Slavonije i Baranje, Slavonski Brod, 1968.
- ² Zvijezda crvena br. 1 str. 7. Izdanje Kulturno prosvjetnog odbora 1. bataljona Osječke brigade. Original se nalazi u Muzeju Slavonije Osijek, Odjel NOB-e, inv. br. 1807.
- ³ Dokumenti i podaci sanitetske službe u narodnooslobodilačkom ratu jugoslovenskih naroda, Zbornik 3, VI korpus NOVJ. Izdanje Državnog sekretarijata za narodnu odbranu, Sanitetska uprava, Beograd, 1967. godine, str. 418.
- ⁴ Bilten takmičenja XII udarne divizije NOVJ br. 5, str. 12. Prikaz rezultata takmičenja za razdoblje od 1. do 15. VIII 1944. godine. Original se nalazi u Muzeju Slavonije Osijek, Odjel NOB-e, invent. broj 498.
- ⁵ Ibidem, str. 12.
- ⁶ Ibidem, str. 12.
- ⁷ Ibidem, str. 14.
- ⁸ Zbornik narodnih heroja Jugoslavije, str. 155, izdanje Beograd, 1953. godine.
- ⁹ Original dopisa nalazi se u Vojno istorijskom institutu u Beogradu. Njegova kserokopija nađena u Muzeju Slavonije Osijek, Odjel NOB-e (fond Osječke brigade NOV Hrvatske).
- ¹⁰ Uspjesi borbe i rada XII udarne divizije NOVJ kroz tri mjeseca natjecanja (brošura) str. 18. Original pohranjen u Muzeju Slavonije Osijek, Odjel NOB-e.
- ¹¹ Ibidem, str. 17.
- ¹² Ibidem, str. 16.
- ¹³ Ibidem, str. 16.
- ¹⁴ List »VI Korpus« br. 4/1944. od 18. novembra 1944. godine. Članak pod naslovom »Osječka brigada zadržala i prošlog mjeseca prijelaznu zastavu«. Original se nalazi u Muzeju Slavonije Osijek, Odjel NOB-e.
- ¹⁵ Popis članova Štaba po brigadama i bataljonima za cijelu 12. diviziju NOVJ sađržan u dopisu Štaba 12. udarne divizije, upućen Štabu 6. korpusa NOVH od 17. XI 1944. godine. Original ovog dokumenta se nalazi u Vojno istorijskom institutu, Beograd. Kserokopija nađena u Muzeju Slavonije Osijek, Odjel NOB-e (fond Osječke brigade).
- ¹⁶ U borbi za Piškorevce u jesen 1944. godine poginuo je komandant Osječke brigade, Milivoj Obilić-Babac.
- ¹⁷ Dr Gruzica Žarković, Historija sanitetske službe NOV i POJ u Slavoniji, str. 205. Izdanje Historijski institut Slavonije i Baranje, Slavonski Brod, 1968.
- ¹⁸ Novine XII udarne divizije br. 11 od 16. XI 1944. godine. Pohranjene u Muzeju Slavonije Osijek, Odjel NOB-e, inv. broj 1024^e.
- ¹⁹ Ibidem
- ²⁰ Ibidem, br. 18 od 17. XII 1944. inventarni broj 1025^d
- ²¹ Ibidem
- ²² Ibidem
- ²³ Zbornik narodnih heroja Jugoslavije, str. 735. Izdanje Beograd, 1953. godine.
- ²⁴ List »VI Korpus« br. 1 (15) od januara 1945. godine. Original pohranjen u Muzeju Slavonije Osijek, Odjel NOB-e.
- ²⁵ Na prijedlog Vrhovnog štaba NOV i POJ i dobivene saglasnosti Glavnog štaba Hrvatske, 28. udarna divizija NOVH napustila je Slavoniju u toku augusta 1944. godine. Ona je u jesen iste godine sudjelovala u borbama za oslobođenje Beograda. Radi toga njeni rezultati nisu brojčano iskazani u tabeli gdje se upoređuju rezultati 12. i 40. divizije.
- ²⁶ Podaci nastali zbrajanjem rezultata iz pojedinih tabela za period takmičenja (1—15. VIII 1944. godine, 10. IX 1944., 9—15. XI i 1—15. XII 1944. godine).

RESULTATE DER OSIJEKER BRIGADE DER VOLKSBEFREIUNGSARMEE
KROATIENS IM KAMPFBEREITEN INTERBRIGADENWETTKAMPF IM JAHRE
1944, DARGESTELLT AUF DER RANGLISTE DER 12. STOSSDIVISION DER
VOLKSBEFREIUNGSARMEE JUGOSLAWIENS

Im vierten Jahre des Befreiungskampfes in Jugoslawien wurde am 1. März 1944 in Slawonien (Kroatien) eine der jüngsten Einheiten der Volksbefreiungsarmee Jugoslawiens in dieser Gegend, die Osijeker Brigade der Volksbefreiungsarmee Kroatiens gegründet. Die Brigade gehörte nach der Formation der 12. Stoßdivision der Volksbefreiungsarmee Jugoslawiens und dem 6. Korpus, der wegen seiner Tätigkeit auf dem Gebiete Slawoniens den Namen Slawonischer Korpus erhielt.

Obwohl die Osijeker Brigade eine von den jüngeren Einheiten der Volksbefreiungsarmee Jugoslawiens in Slawonien war, nahm sie doch im kampfberreiten Interbrigadenwettkampf der Einheiten der Volksbefreiungsarmee in Slawonien in der Mitte des Jahres 1944 teil. Die Idee für diesen Wettkampf wurde vom Hauptstab der Volksbefreiungsarmee und von den Partisanentruppen Kroatiens gegeben. Zur Zeit der Fälligkeit der Benachrichtigung über den Wettkampf befand sich der Stab der 12. Stoßdivision auf dem Gemeindegebiet von Đakovo. Nachdem Konsultationen zwischen dem Divisions- und Brigadenstab durchgeführt wurden, beschloß man im Wettkampf teilzunehmen. In diesem Sinne wurde den Leitern der 28. Stoßdivision der Volksbefreiungsarmee Kroatiens in Slawonien die Aufforderung zugewiesen, weil die 12. Division mit ihr wetteifern wollte. Hier ist es zu konstatieren, daß von allen Brigaden und Divisionen der Wettkampf angenommen wurde. Dies tat auch die Osijeker Brigade, die drei Monate vor dem Anfang des Wettkampfes gegründet wurde. Hier wetteiferte sie mit einer der bekanntesten und erfahrensten Einheiten der Volksbefreiungsarmee, mit der 12. Proletarierbrigade (slawonische).

Die Wettkampfdevise war: Wer wird mehr zu dem Sieg seiner Brigade und seines Korpus beitragen? In praktischer Sprache hieß es: Wer wird mehr feindliche Offiziere und Soldaten außerhalb den Kampfreihen setzen, mehr Militärausrüstung und Waffen gefangennehmen, möglichst mehr vom Feinde benutzte Kommunikationen außerstand setzen, möglichst mehr feindliche Stützpunkte schlagen, neue Ortschaften befreien usw.

Aber der Wettkampf hatte auch eine andere bedeutende Bildungsaufgabe in kultureller, politischer, ethischer und humaner Hinsicht.

Gleichzeitig mit der Führung des Wehrkampfes gegen die okkupatorischen und quislingischen Einheiten (Ustaschas, Domobrants, Tschetniks u.a.) wetteiferten die Brigaden auch auf den anderen Gebieten, z.B.: Wer wird von ihnen mehr Taschen, Wandzeitungen ausgeben, politische Informationen, Meetings mit dem Volk, kulturelle Bildungsvorstellungen, Zusammenkünfte mit dem kulturellen Bildungsausschuß, Truppen- und Bataillonzusammenkünfte und anderes abhalten.

Durch den Wettkampf wurden auch die Sanitätseinheiten der Volksbefreiungsarmee Kroatiens in Slawonien umfassen. Auch bei ihnen galt die Parole: Wer wird den Sanitätsdienst in der Truppe, in dem Bataillon, in der Brigade, in der Division besser ausrüsten? Wer wird in der Einheit die prophylaktischen und präventiven Maßnahmen besser durchführen? Wer wird die Depidrkulacion und Sterilisation besser ausführen, den Transport der Verwundeten besser organisieren, um ihnen möglichst beste fachmedizinische Hilfe zu leisten usw.

Der erste Wettkampf begann am 15. Juni und dauerte bis zum 10. September 1944. Im Rahmen dieser dreimonatigen Frist wurden die zeitweiligen Resultate ausgesagt, um den Erfolg der einzelnen Brigaden befolgen zu können. So erwarb die Osijeker Brigade im fünfzehntägigen Wettkampf (vom 1. bis zum 15. 08. 1944) den ersten Platz. Die Endresultate für drei Monate summierend befand sie sich am 10. 09. 1944. am zweiten Platz. Der erste Platz fiel der 12. Proletarierbrigade (slawonische) zu.

Durch die Fortsetzung des zweimonatigen Wettkampfes im November und im Dezember desselben Jahres kam die Osijeker Brigade wieder in einem Zug an die Spitze der Wettkampfrangliste. Dies geschah während der Resultatbefolgung des sechstägigen Wettkampfes (vom 9. bis zum 15. 11. 1944).

Aber in der späteren Befolgung der fünfzehntägigen Resultate war sie wieder am zweiten Platz. Der erste Platz fiel erneuert der 12. Proletarierbrigade zu.

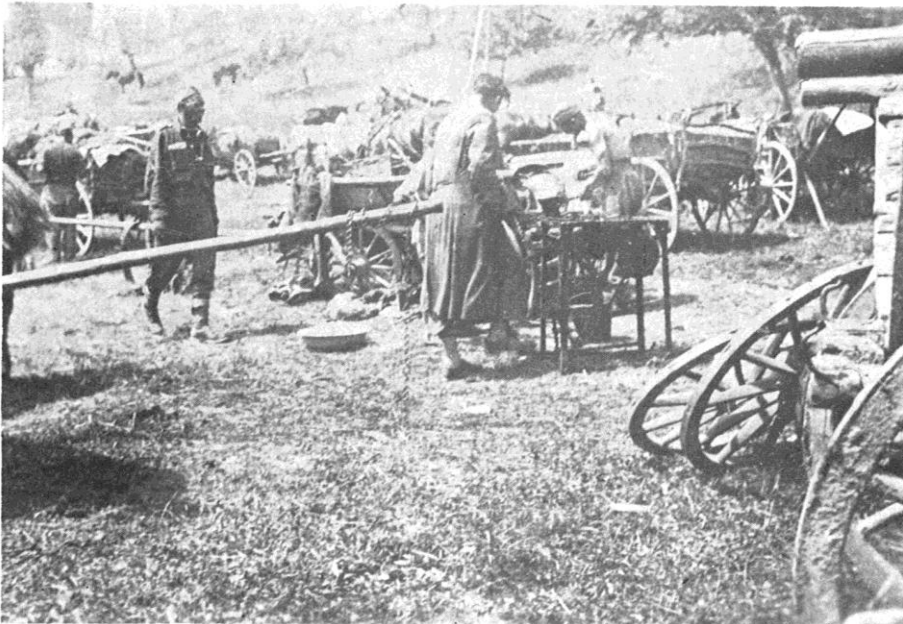
Am Ende des Wettkampfes am 31. 12. 1944 befand sich die Osijeker Brigade schließlich am zweiten Platz auf der Rangliste der 12. Stoßdivision der Volksbefreiungsarmee Jugoslawiens. Damit wurde der kampfbereite Interbrigadenwettkampf in diesem Jahre beendet. Die Sieger als auch die Unterliegenden erwarteten gerne die Fortsetzung des Wettkampfes im Jahre 1945, was auch verwirklicht wurde.

Obwohl die Osijeker Brigade der Volksbefreiungsarmee Kroatiens eine der jüngsten aller Einheiten der Volksbefreiungsarmee Jugoslawiens in Slawonien gewesen war, gelang es ihr Schulter an Schulter mit einer der bekanntesten Brigaden in diesem Teile Kroatiens mit der 12. Proletarierbrigade zu stehen. Im Laufe des Wettkampfes in der Dauer von sechs Monaten wurde der Osijeker Brigade der Titel Stoßbrigade erteilt. Mehrfach wie-derholt wurde ihr die werteste Anerkennung — die Übergangsfahne zugeteilt.

Die Osijeker Stoßbrigade placierte sich nicht nur gut in der Division durch die Zahl der Aktionen und der Menge der gefangengenommenen Ausrüstung sondern sie erzielte auch wünschenswerte Resultate auf dem Kultur- und Bildungsgebiet als auch in der Politik. Ihre Kämpfer — die Partisanen ebenso auch die Mitglieder der übrigen Einheiten der Volksbefreiungsarmee und der Partisanentruppen Jugoslawiens waren die Träger eines neuen Geistes, wo sie auch durchgingen. Deswegen waren sie in dem Volk beliebt. Sie wußten, wofür sie den Kampf führten und was für ein System nach dem Ausweisen der Besatzungsmacht und nach der Niederlage der Quislinge folgen wird. Sie hatten ein unbergrenztes Vertrauen in die Kommunistische Partei Jugoslawiens als in die Avantgarde des allgemeinen Volksaufstandes und der Revolution im Lande.

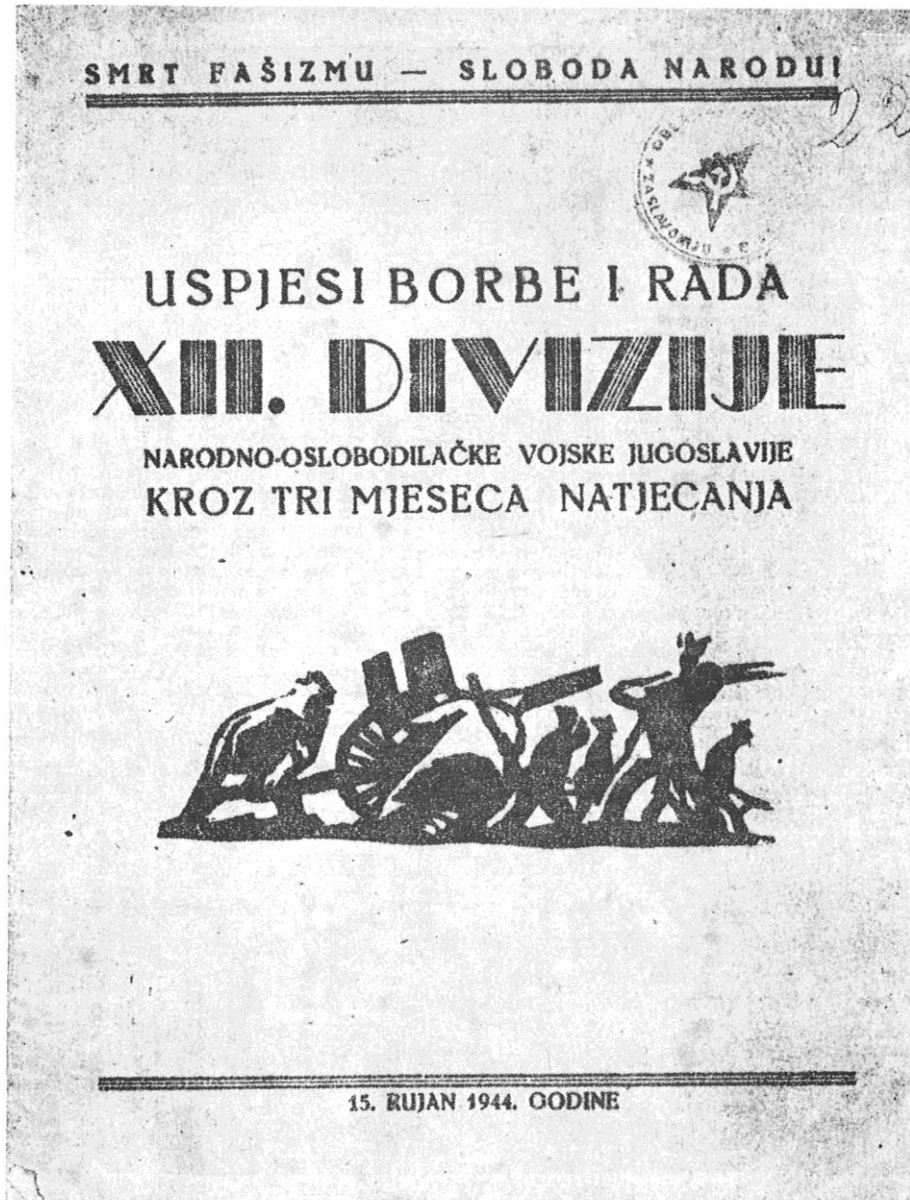
Sl. 1. Smotra oružja 3. bataljona Osječke udarne brigade u jesen 1944. godine.

Sl. 2. Brigadna komora Osječke udarne brigade NOVH druga polovina novembra 1944. godine.

Sl. 3. Miloš Babac-Obilić, komandant Osječke brigade poginuo koncem 1944. godine u vrijeme borbi za Piškorevce.

Sl. 4. Naslovna strana brošure »Uspjesi borbe i rada XII divizije NOVJ kroz tri mjeseca natjecanja«.

★

ŠTAB XII. DIVIZIJE
 OSNOVNO-OSLOBODILAČKE-VOJSKE
JUGOSLAVIJE
 Broj: 005
17. IX 1944g.

21-6
908

Štabu VI. Korpusa NOV i POJ

✓ Dostavljamo Vam podatke o postignutim rezultatima u toku tromjesečnog takmičenja kojeg je raspisao Glavni Štab NOV i POJ. Naše brigade, naši borci i rukovodioci u ovom plemenitom nujerenju snaga, u iskrenoj želji da doprinesu što više za pobjedu svoga korpusa, postigli su ova 3 mjeseca lijepe i značajne rezultate. Oni su koristeći više nego prije stečena iskustva, napadajući još odlučnije nego ranije, učeći marljivije nego dotad u toku od 15. VI. do 10. IX: o. g. likvidirali 7 neprijateljskih uporišta, izbacili iz stroja 4679 nepr. vojnika i oficira, od kojeg broja 1886 neće nikada više učiniti ni jedno jedino zločinstvo nad našim napaćenim narodima. U ova 3 mjeseca naši su borci zarobili 1529 nepr. vojnika i oficira. Oni su zaplijenili preko 1700 pušaka i 137 mitraljeza, te 8 topova. U ovom vremenu naše su jedinice junački branile žetvu i obranile ju od crnih gavrana. One su vodeći neprekidne borbe sa ustašama, gestapovcima, zdrugovcima, čerkezima uništavale njihovu živu silu i njihov ratni materijal.

Borci i rukovodioci naših brigada neće se zadovoljiti postignutim rezultatima. Naša će Divizija u ovim zadnjim borbama i u predvečerje same slobode koristeći iskustva iz protekla ova 3 mjeseca biti još odlučnija i neumlodrdnija.

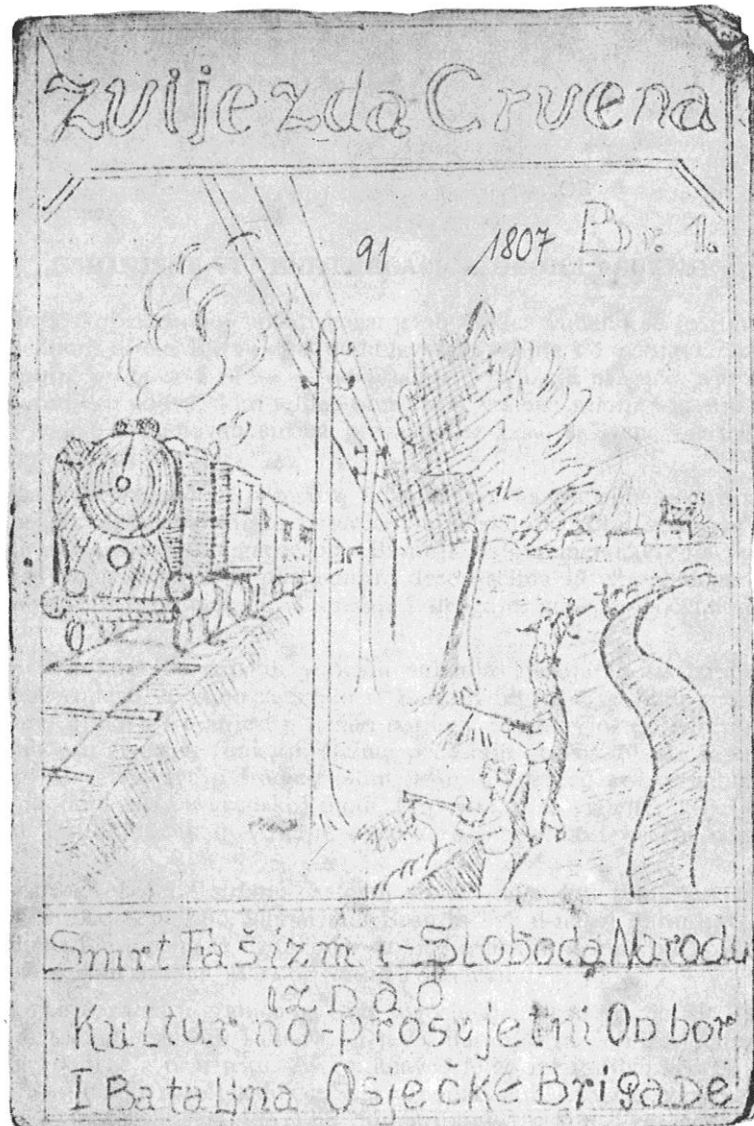
Smrt fašizmu - Sloboda narodu !

Politkomesar, potpukovnik:

V.d. komandanta, pukovnik:

[Handwritten signatures and a circular stamp of the XII Division]

Sl. 5. Kserokopija dopisa Štaba XII divizije NOVJ od 17. IX 1944. godine upućen Štabu VI korpusa NOV i POJ.

Sl. 6. Naslovna strana brošure »Zvijezda crvena« br. 1. Izdanje Kulturno prosvjetnog odbora 1. bataljona Osječke brigade NOV Hrvatske.